

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 04.01.1996, sp. zn. 2 Tzn 33/95, ECLI:CZ:NS:1996:2.TZN.33.1995.1

Číslo: 30/1996

Právní věta: V případě pozitivního omylu účastníka - mylně se domníval, že jsou zde znaky trestného činu, na němž se účastní, ač tomu tak nebylo, neboť osoba, o níž se domníval, že spáchá trestný čin, jej ve skutečnosti spáchat nechtěla a ani nemohla - je třeba i při hodnocení právních otázek souvisejících s akcesoritou účastenství důsledně vycházet z toho, že trestná činnost se odehrála pouze v představě účastníka. V takovém případě účastenství nemůže s ohledem na akcesoritu vyjádřenou v ustanovení § 10 odst. 1 tr. zák. překročit stadium přípravy trestného činu ve smyslu § 7 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.01.1996

Spisová značka: 2 Tzn 33/95

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zavinění

Předpisy: 140/1961 Sb. § 7 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 30/1996 sb. rozh.

V případě pozitivního omylu účastníka - mylně se domníval, že jsou zde znaky trestného činu, na němž se účastní, ač tomu tak nebylo, neboť osoba, o níž se domníval, že spáchá trestný čin, jej ve skutečnosti spáchat nechtěla a ani nemohla - je třeba i při hodnocení právních otázek souvisejících s akcesoritou účastenství důsledně vycházet z toho, že trestná činnost se odehrála pouze v představě účastníka. V takovém případě účastenství nemůže s ohledem na akcesoritu vyjádřenou v ustanovení § 10 odst. 1 tr. zák. překročit stadium přípravy trestného činu ve smyslu § 7 odst. 1 tr. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 1. 1996 sp. zn. [2 Tzn 33/95](#))

K stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud ČR zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 4. 1995 sp. zn. 7 To 152/95 i usnesení Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27. 3. 1995 sp. zn. 4 T 39/95 a Okresnímu soudu v Hradci Králové přikázal, aby věc znovu projednal a

rozhodl.

Z odůvodnění:

Vyšetřovatelem Okresního úřadu vyšetřování PČR v Pardubicích bylo dne 7. 4. 1994 pod ČVS: OVV-486/94 sděleno obvinění V. J. pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zák. Po vyloučení věci obviněného V. J., nar. 15. 10. 1972, ze společného řízení, vedeného i proti obviněnému V. J., nar. 10. 2. 1945, a obviněnému P. V., v přípravném řízení pokračoval vyšetřovatel Krajského úřadu vyšetřování Policie ČR v Hradci Králové pod ČVS: KVV-59/30-94, který obviněného V. J. dne 5. 9. 1994 upozornil, že jeho jednání bude kvalifikováno jako trestný čin podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák.

Okresní státní zástupce po skončení vyšetřování podal dne 13. 3. 1995 proti obviněnému V. J. obžalobu pro trestný čin podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že dne 6. 4. 1994 po 21.00 hod. v Pardubicích před domem č. 2392 v Sokolovské ulici od A. P. převzal zaparkované vozidlo zn. Fiat-Croma, SPZ PUJ 57-07 v hodnotě nejméně 226 000 Kč, náležející manželům V. a L. K., s autem odjel směrem na Brno v úmyslu si je ponechat, ačkoli si byl vědom, že věc byla získána trestným činem spáchaným jinými osobami, a A. P. za zprostředkování poskytl částku 30 000 Kč, tedy na sebe převedl věc získanou trestným činem spáchaným jinou osobou a získal tímto činem značný prospěch.

Okresní soud v Hradci Králové usnesením ze dne 27. 3. 1995 sp. zn. 4 T 39/95 trestní stíhání obviněného V. J. podle § 314c odst. 1 písm. a) a § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř., z důvodu uvedeného v ustanovení § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastavil, neboť dospěl k závěru, že skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci.

Na základě stížnosti státního zástupce Krajský soud v Hradci Králové svým usnesením ze dne 26. 4. 1995 sp. zn. 7 To 152/95 napadené usnesení o zastavení trestního stíhání podle § 149 odst. 1 tr. ř. zrušil a podle § 149 odst. 2 tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci k došetření.

Proti tomuto rozhodnutí podal v neprospěch obviněného ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ministr spravedlnosti ČR.

Poukazuje především na skutkové a právní závěry vyjádřené v rozhodnutí okresního soudu, které pokládá zejména proto, že byly učiněny bez projednání věci v hlavním líčení, za předčasné a nesprávné.

Tento soud vycházel z názoru, podle něhož obviněný jednal ve skutkovém omylu pozitivním v tom směru, že se účastní na pojišťovacím podvodu, který později provede majitel vozidla, k čemuž však již nedošlo, takže jednání obviněného má pouze znaky přípravy k trestnému činu podvodu, která není trestná. Nevzal však v úvahu cenu vozidla. Podle znaleckého posudku byla obecná cena vozidla 226 000 Kč. Pojišťovna by proto musela v případě uplatněného nároku na náhradu škody vyplatit částku přesahující 200 000 Kč, čímž by jí vznikla škoda, která má podle trestního zákona povahu značné škody ve smyslu ustanovení § 250 odst. 3 tr. zák. Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podvodu podle uvedeného ustanovení je vzhledem k trestní sazbě trestným činem zvláště závažným ve smyslu ustanovení § 41 odst. 2 tr. zák., jehož příprava je trestná podle § 7 odst. 1 tr. zák.

Tyto neúplné a nesprávné skutkové i právní závěry na věc převzal i krajský soud v řízení o stížnosti proti usnesení okresního soudu o zastavení trestního stíhání obviněného V. J. a v rozporu se zákonem věc vrátil do přípravného řízení. Požadavek na nutnost doplnění dokazování o zjištění, zda majitel vozidla uplatnil u pojišťovny nárok na náhradu škody, vychází právě z uvedeného nesprávného názoru, že by příprava k trestnému činu podvodu nebyla v případě obviněného trestná.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhuje, aby Nejvyšší soud ČR vyslovil, že napadeným rozhodnutím a v řízení, jež mu předcházelo, byl v uvedeném směru porušen zákon, aby obě rozhodnutí zrušil a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Okresní soud vycházel při svém rozhodnutí z výpovědi obviněného V. J. z přípravného řízení. Obviněný doznal, že se prostřednictvím svědka L. V. dozvěděl, že je možno v Pardubicích zakoupit vozidlo zahraniční značky za částku 30 000 Kč, přičemž majitel vozidla uplatní později u pojišťovny nárok na náhradu škody. Obviněný s těmito podmínkami souhlasil a dne 6. 4. 1994 odjel společně se svým otcem V. J. starším a svědkem P. V. do Pardubic vozidlo převzít. Zde se setkali se svědkem A. P., kterého v té době neznali. Tento svědek obviněného opět ubezpečil, že majitel vozidla s prodejem souhlasí a později ohlásí, že mu vozidlo bylo ukradeno a uplatní nárok na náhradu škody u pojišťovny. Svědek A. P. obviněnému předal klíče od vozidla a převzal částku 30 000 Kč. Obviněný před domem manželů V. a L. K. nasedl do vozidla a odjel s ním směrem do Brna. V obci Dražkovice však byl zadržen policejní hlídkou a vozidlo mu bylo odebráno. Svědci V. J. starší, L. V. a P. V. popřeli, že by o protiprávních okolnostech prodeje věděli. Svědci manželé L. a V. K. shodně tvrdili, že o prodeji jejich vozidla jim nebylo nic známo. Tomu nasvědčuje podle okresního soudu i to, že bezprostředně po zjištění, že někdo s jejich vozidlem odjíždí, oznámili tuto skutečnost policii.

Z těchto důkazů okresní soud dovodil, že obviněný V. J. získal vozidlo s vědomím, že majitelem vozidla bude oznámena jeho ztráta jako krádež a uplatněn u pojišťovny nárok na náhradu škody. Jednal však v omylu, neboť nevěděl, že svědek A. P. ve skutečnosti jedná bez vědomí majitelů vozidla manželů L. a V. K. Proto nelze podle názoru okresního soudu jednání obviněného kvalifikovat jako trestný čin podílnictví podle § 251 tr. zák., neboť obviněný si nebyl vědom toho, že by vozidlo bylo získáno trestným činem spáchaným jinou osobou. V jeho případě by šlo však o jednání, které má povahu pomoci k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c), § 250 odst. 1, 2 tr. zák. páchané v pozitivním skutkovém omylu. Okresní soud pak poukázal na skutečnost, že ze strany majitele vozidla ani dalších osob nedošlo k uplatnění nároku na náhradu škody s tím, že vozidlo bylo odcizeno, tedy, že nebyl spáchán hlavním pachatelem ani pokus trestného činu podvodu. U jednání pomocníka se proto může jednat jen o přípravu k trestnému činu podle § 7 tr. zák., která je však trestná jen u zvláště závažných trestných činů (§ 41 odst. 2 tr. zák.), mezi nimiž však trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. není.

S těmito skutkovými i právními závěry se v řízení o stížnosti státního zástupce proti usnesení okresního soudu o zastavení trestního stíhání ztotožnil i krajský soud. Také dovodil, že jednáním obviněného V. J. nebyly naplněny znaky trestného činu podílnictví. Krajský soud však dospěl k závěru, že pro posouzení, zda by obviněný nemohl být stíhán pro pomoc k trestnému činu podvodu, je nutno v přípravném řízení ověřit, zda ze strany majitele vozidla nedošlo k trestnému činu podvodu či jeho pokusu. Zatím v přípravném řízení chybějí důkazy o tom, zda byl uplatněn nárok u pojišťovny či nikoli.

Nejvyšší soud souhlasí se stížností pro porušení zákona, že oba soudy při svých závěrech především pochybily v tom, že nebraly ohled na skutečnost, že obecná cena vozidla zjištěná znaleckým posudkem činí 226 000 Kč, takže škoda, která by v případě pojišťovacího podvodu, který si měl představovat obviněný V. J., záležejícího v uplatnění pojistné události, a to krádeže vozidla, hrozila české pojišťovně, by mohla přesáhnout částku 200 000 Kč. Trestným činem podvodu, jehož budoucí spáchání si představoval obviněný, tedy mohla být způsobena škoda zakládající znak „značná škoda“ ve smyslu ustanovení § 250 odst. 3 tr. zák., který je nutno s ohledem na horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody osm let považovat za zvláště závažný trestný čin ve smyslu ustanovení § 41 odst. 2 tr. zák., u kterého je trestná i příprava podle § 7 odst. 1 tr. zák. Nebylo proto možno zastavit trestní

stíhání na základě skutkových a právních názorů, ke kterým dospěl okresní soud, ani vrátit věc státnímu zástupci k došetření skutečností, které požadoval krajský soud.

Se stížností pro porušení zákona je nutno souhlasit i v tom, že v této věci je pro další rozhodnutí o trestné činnosti obviněného V. J. nezbytné projednat věc před soudem. V přípravném řízení byly opatřeny všechny důkazy, které jsou důležité pro objasnění základních skutečností pro rozhodnutí ve věci. Nyní jde pouze o to, aby tyto důkazy byly provedeny před soudem a jím byly zhodnoceny. Na tom nemění nic ani skutečnost, že právní názory vycházející z verze obviněného o jeho účasti na předpokládaném pojišťovacím podvodu by přinášely na rozdíl od právního hodnocení obžaloby přísnější právní kvalifikaci, jak na to správně poukazuje stížnost pro porušení zákona. Je nutno si uvědomit, že k verzi obviněného vysvětlující jeho jízdu s odcizeným vozidlem, se při svých předběžných skutkových závěrech přiklonily oba soudy proto, že se jim jevila jako nejpříznivější pro obviněného. Byla však založena na právních názorech opomíjejících popsanou důležitou skutečnost. Při respektování hodnoty vozidla může být příznivější pro obviněného varianta vysvětlující událost tak, že z jeho strany by šlo o pouhé převzetí věci pocházející z trestné činnosti, tedy o jednání, které má povahu trestného činu podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák., pro který byla vlastně podána obžaloba. Je totiž zřejmé, že výpovědi obviněného i svědků jednoznačně naznačují snahu vyslýchaných vysvětlit svou účast na krádeži vozidla tak, aby se vyhnuli trestní odpovědnosti. Pouze provedení těchto důkazů v hlavním líčení umožní soudu zhodnotit jejich věrohodnost a zjistit, o jakou trestnou činnost se ve skutečnosti jednalo a zda je také vina obviněného V. J. dostatečně prokázána.

Pro úplnost je třeba dodat, že je správný právní názor okresního soudu v tom, že jednání obviněného tak, jak je sám popisuje, by mělo povahu účastenství ve formě pomoci na trestném činu podvodu ve smyslu ustanovení § 10 odst. 1 písm. c), § 250 tr. zák. Odstraňování vozidla z místa, kde je majitel umístil, se záměrem vyvolat představu, že došlo ke krádeži, a umožnit tak pojišťovací podvod, za popisovaných okolností nemůže být považováno za spolupachatelství na trestném činu podvodu, neboť obviněný nevykonal jednání popsané ve skutkové podstatě § 250 odst. 1 tr. zák. ani se nepodílel na takovém jednání tak, že by spojil svou činnost s dalším pachatelem, aby toto jednání současně naplnili. Uváděním v omyl jiného, které je v příčinné souvislosti s následkem – škodou na cizím majetku, je v takovém případě až nahlášení údajně krádeže pojišťovně, popř. policii.

Vzhledem k tomu, že majitelé vozidla zřejmě ve skutečnosti pojišťovací podvod nepřipravovali, by šlo o jednání ve formě tzv. pozitivního omylu – pachatel se mylně domníval, že jsou zde znaky trestného činu, ač tomu tak nebylo. V takovém případě však je třeba skutkové závěry významné pro hodnocení právních otázek souvisejících se akcesoritou účastenství dovozovat opět jen z představ takového účastníka. Není a ani nemůže být za těchto okolností rozhodující, co majitel vozu ve skutečnosti učinil ohledně nahlášení ztráty vozidla, pokud o tom obviněný nevěděl. Přitom však je z právní úpravy akcesority účastenství podle § 10 odst. 1 tr. zák. zřejmé, že v takovém případě nemůže účastenství překročit rámec stadia přípravy ve smyslu § 7 odst. 1 tr. zák. Podobné úvahy o důsledcích omylu účastníka je třeba uplatnit i při zvažování významu hodnoty vozidla a výše škody, která by mohla vzniknout pojišťovně v případě pojišťovacího podvodu.

Nejvyšší soud proto vyslovil, že napadeným usnesením Krajského soudu v Hradci Králové a v řízení, které mu předcházelo, byl porušen ve prospěch obviněného zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, § 149 odst. 2, § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c), § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. Jelikož byly ve věci dodrženy lhůty uvedené v ustanovení § 272 tr. ř. a ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti ČR takový postup navrhl, Nejvyšší soud napadená rozhodnutí obou soudů zrušil. Okresnímu soudu v Hradci Králové pak přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl. ?